This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Celt
2339
1.78

An bealaċ buiḋe

Dráma

An t-Athair Peadar Ua Laoġaire,
Canónaċ, S.P.
do rgríob.

Baile-Áṫa-Cliaṫ
Muintir na Leaḃar Gaeḋilge
THE IRISH BOOK COMPANY
6 Sráid d'Olier.
1906

Digitized by Google

Celt 2339.1.78

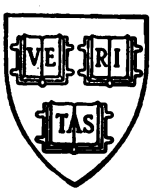

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

An bealach buidhe

Dráma

An t-Athair Peadar Ua Laoghaire,
Canónach, S.P.
do rinneadh.

Baile-Átha-Cliath
Muintir na Leabhar Gaedhilge
THE IRISH BOOK COMPANY
6 Sráid d'Olier.
1906

Digitized by Google

Ce 1+2339.1.78/

An Bealach Buide.

An Fuinean.

6.1.*21/2

Na Gaeil	Aod Ruad ua Domnaill. Aod Magnusin. Niall Garb ua Domnaill. Sean og ua Docartaig. Diarmuid (oifigeach). Ua Conchubair Sligig. Teachtaire. Uaisle, oifigig, agus saighdiúiri.
Na Gaill	An t-Iarla Essex (fear imid na Banrigne eilir). Sir Conyers Clifford (maor na Banrigne eilir i gConnachtaib). Oifigig agus saighdiúiri.

HARVARD UNIVERSITY LIBRARY NOV 29 1967

Digitized by Google

An bealaċ buiḋe.

An ċéaḋ naḋarc.

Áit i mág Céitone.

Ua Dómnaill agus magúiḋir i bpoċair a ċéile.

Magúiḋir.—Tá Sir Conyers ar buile. Ní'l aon iongnaḋ aċ an t-éirleaċ a ḋéanfiḋ ré orainn go léir.

Ua Dómnaill.—Ní h-aon iongnaḋ é beiṫ ar buile. Ir ḋóċa go bfuil fior ag Eilir ċeana féin conur mar a fgriobramair an tír reo Conaċt i n-aimḋeoin Sir Conyers. Conur féaḋfiḋ an fear boċt aġaiḋ a ṫaḋaiġt i n-aon ċor uiġċi!

Magúiḋir.—Tá aon niḋ amáin i n'faḋar.

Ua Dómnaill.—Cao é an niḋ é fin?

Magúiḋir.—Nuair a neóifear di conur atá a gnó ḋéanta ag Essex ni ċuimneóċaiḋ fí i n-aon ċor ar gnó Sir Conyers.

Ua Dómnaill.—Ambara aċ ir fior ḋuit é. Ní feaḋar an traoġal cao a ḋ'imṫiġ ar Essex. Ṫug fí mór fluaġ ḋó ná feaċaṫar a leiṫéiḋ i nEirinn le ċúig céaḋ blian. Tá an Múmain riúḋalta aige leó agus ni'l blúire taiṁḋe ḋéanta aige ḋ' Eilir. Ní h-ag Eilir atá an Múmain 'n-a

Digitized by Google

dtaig ac ag Séamur mac Gearailt, an fear nár mearadar go raib gniom ar bit ann.

Maguidir.—Ir fada nár cuir aonne oifead iongnad orm agur 'tá cuirtea ag Essex orm. Nuair airigear é beit tagaite go b'i' ac' Cliat agur an trluag nacbárac aige, mearar nár b' fior cad a bi le h-imteacht orainn murar b' é toil an Tigearna cabair éigin do bhortugad cúgainn anbear ó'n Spáinn. Ac an Múmain do riúbal, ó Luimneac go Dun Garbáin agur anran an Múmain go léir d'fágailt 'n-a diaig ag mac Tomáir Ruaid agur ag Gearaltacaib!

Ua Domhnaill.—Ac, ná bac ran. Déin ré aon gniom mileata amáin.

Maguidir.—Cad é an gniom é, a rig?

Ua Domhnaill.—Dain ré Catair Dúna Iargaig de Tomár Duitlér.

(Sgeartaid ar gáirí. Tig Diarmuid isteach agur suan an bóthair air.)

Diarmuid.—Cúir gáire cúgaib, a rigte, agur cúgainn go léir!

Ua Domhnaill.—Mile fáilte romat, a Diarmuid! Deabhuigean tú go bfuil rlig curta diot agat, agur nác beagán rlige é, agur nác go ró réid a cuirir diot é.

Digitized by Google

Diarmuid.—Tá, a ríġ, raint rliġe curta díom agam. Táim tagaiġe ceann ar agaid ó i n-aice Cúlmaoile. Tá Ua Conċubair ra cairleán. Táinig ré ann i gan fior dúinn inné. Ní raib fior againn é beit tagaiġe ann go dtí gur rug ré raint rtuic uainn.

Ua Dómnaill.—Ó! Ir maiċ an rgéal é rin! Gurab rlán rgéalaiġe! Imtiġ, a Aoid. Dailiġ a bruil de maiċeamaġ agat. Cá bruil Niall Garb?

Niall Garb (ag teaċt irteaċ).—Tá ré anro. Cad é reo ar riúbal?

Ua Dómnaill.—Ua Conċubair Sligiġ atá irtiġ i gcairleán Cúlmaoile. Dailiġ an méid maiċeaċ a d'féadfaid, láiċneaċ, a Néill, agur imtiġ féin agur Aod Magnúid ċóm géar agur ir féidir d'úr gcapaillib gluaireaċt, agur tagaiġ timpal ar an gcairleán agur ná leogaiġ amaċ é! Déad-ra egur neart rlóġ i núr ndiaiġ go diaid. D'fearr liom 'ná rud maiċ gneim fágail ar an ropaire rin. Má geibim gneim air díolfid ré ar a bruil de díobáil déanta aige dúinn agur ar a bruil de cairbde déanta dor na Gallaib aige, ag cabruġad leó i n-ár gcomnid. Tá rúil agam ná rleamnóċaid ré uainn.

(Imtíġid go léir.)

Digitized by Google

AN TARNA RAIDARC.

Áit i bFearaib Ceal.

An t-iarla Essex agus Sir Conyers Clifford agus iad i gcómairle.

Essex.—Cuireadh fior ort, a Risire, mar tá droch chuairteg tagaithe chúgam ó'm chaiha, Ua Conchubair Sligigh. Tá ré irtig 'n-a chairleán féin, cairleán Chúlmaoile, agus tá an anmhgian fan, Ua Domhnaill, agus a fluagh, timpal ar an gcairleán, a d'iarraidh go bhragadh ré ghleim ar Ua Conchubair. Má geibean ré ghleim air bainfidh ré an ceann dé. Má baineann Ua Domhnaill an ceann d' Ua Conchubair bainfidh Eilir ár dá gceann diom-ra agus diot-ra. Nior eirig mo chuairde ra Mumhain go ró mhaith liom-ra. Ni raib aon choinne agam go raib a leithéid de mhanach ná de mhirneach imr na Muimneachaib rin. Mearar ná raib agam le déanamh ach bualadh thioca ar mo fuaimnear agus úmlughadh do ghlacadh uatha do'n Danmhgin. I n' ineadh fan ir amhlaidh a d' eirigheadar chúgam ó'n uile thaob diom, mar a déanfadh fatha beag a' chruiceoig. Nior thugadar fuaimnear lae ná oidhche dom ó chuar 'n-a mearg go dtanag uatha. Na fir bochta a fuigar liom ó-dear do marbhuigeadh a leat orm agus tá formhór an méid atá beó díob thaochta le cuirre, gan iontas fiúbal ná fian a déanamh, ní áirigim cómhrac a déanamh.

Digitized by Google

Sir Conyers.—Ní fuil taitneas acu ar ceó agus ar bogaitib agus ar bóithrib fliuca na tire seo.

Essex—Ní fuil, agus ni lúga 'ná mar atá taitneas ná aitne ná eólus ag Eilir ná ag aoinne eile de'n mhuintir atá tall anoir ag caint léi, ar an gcuma 'n-a bfuil an fséal againn anso. Is ana fuirirte dóib anoir thomaideacht a déanamh orm-sa. Dá mbéad aoinne acu féin anso am' inead béad eólus aige ná fuil aige. Tá mo fláinte bhirte. Táim lionta de fiantaib. Ní féidtigean aer na tire seo liom.

Dúbairt sí liom agaid a tabairt ó-thuaid ar Ua Néill agus ar Ua Domhnaill. Iadsan do chaoid ar túir pé fud a déanfad aon ní eile. Bí an ceart aici. Bí fluag de fudaib gorta romham sa catair agus gac aon ologhón acu 'gá fád gur bidhead ar an Múmhain iad agus gur cuirfead na Gaedil i feilb na tire airir; go bfaghair féin dár do'n gorta mura dteighinn leó ó-dear agus iad do chur i feilb an tailimh agus na Gaedil do chur amach. Do chom uairle na catarach ar an fud céadna do chur 'n-a luige orm. Da náireach an beart, dar léo, mura ndéanfad comhacht Sasana daoine bocta Sasana féin do coraint ar namhaid Sasana. Géilleas dóib. Déineas deamhad. Déineas aimleas dom féin agus ní'l aoinne curta ar a leas agam. Má imtigean aon thoc ní ar Ua Conchubair seo anoir táimid féid ar fad.

Digitized by Google

Sir Conyers.—Ní dóiċ liom-ſa, a ríġ, ġo bfuil aon daoġal mór mar ſin ar ſaġ air. Tá cómaċt ár ndóċin aġainn ċun an ſir ſin a ċabairt ſaor, pé 'n-Éirinn é. D'ſéadfainn ſéin oifead nirt a ċur le ċéile aġur déanfad é coraint ġo maiṫ, díod nár ċuġar puinn nirt liom anoir aġur mé aġ teaċt anfo. Da dóbair ġo ndiolainn ar. Ir éaġſamlaċ an ċuma 'n-a bfuil an tír ġo léir. Táid na daoine ar buile. Táid riad iompuiġte, ireal aġur uaral, i n-ár ġcoinniḋ.

Essex.—Ní h-aon iongnad é. Ní ſeaca riaṁ i n-aon dall 'n-ar ġabar, a leiṫéid de ċor-ar-dolġ 'á déanaṁ ar daoine aġur 'tá 'á déanaṁ ar ġaeḋlaiḃ an oileáin ſeo le fada. Aġur anſan an t-adarṡaḋ cneidiṁ ſeo, pé diaḋal ó ifrean atá 'ġá comáint ar aġaiḋ, iré atá aġ cur na ndaoine ar a meaḃair ar fad.—— Aċ ní'l leiġeas air ſin anoir aġur ní h-aon ṁaiṫ beiṫ aġ caint air.

Sir Conyers.—Da dóiċ liom, a ríġ, dá bfaiġinn cúpla míle feap uaiṫ-ſe ġo bfréadfainn Ua Conċubair do ċoraint aġur cómaċt Uí Dómnaill do ċlaoiḋ. Do labarfainn le Tiobóid na long aġur déanfainn leir neart maiṫ láidir der na ġallaiḃ atá i nÁṫ Luain do bfeiṫ leir riar ġo caṫair na Gaillimhe aġur iad do ċur ar bóṙd loinge aġur iad do bfeiṫ leir ar farraiġe mór timpal ġo cuan Sligiġ. Do ṡaġinn ſéin ġo Mainirtir na Duille leir an méid nirt a d'fréadfainn a ċur le ċéile, i

Digitized by Google

dteannta an méid nirt a geobainn uait-se. Do faginn ar san, tríd an gCoinfliuib, go cairleán Cúlmaoile. Bainfinn an t-iomruide de'n cairleán. Cuirfinn a malairt de cúram ar Ua Dómhnaill i n-éagmuir beit ag faire ar Ua Concubair. Nuair a tiocfad Tiobóid na long irteac i gcuan Sligig béad Ua Dómhnaill idir dá namhaid.

Essex (ag riúbal fior a'r fuar).—Dar fiad ac tá an ceart agat, a Ridire! Tabairfad dá mile fear duit. Imtig cóm diain agus d'féadfir é agus labair le Tiobóid na long agus le Muiredach na Maor. Tá loingear ó Sarana i gcuan na Gaillimhe anoir, agus mórán lóin bíd agus dige ar bórd orta. Tá gunai móra ar bórd orta, leir, agus gac aon tragar arm teine agus faoidir agus coranta. Dá n-éagmair rin tá ar bórd orta gac fórd úirlirí a bainean le gnótaib faoisneacta. Geobfar i gcatair na Gaillimhe gaibnní agus faoin agus a lucht frithálma. Cuirtar ar bórd na loingear iad i dteannta na raigdiúiri agus beirtear ó-tuaid iad go cuan Sligig. Anran, nuair a béid Ua Dómhnaill claoidte agat, nó díbeartha ó-tuaid go Tir Conaill, cuir fuar, i Sligeac, cairleán mait láidir daingean agus cuir buidean d'feardaib cródha mar lucht cimeádta irteac ann. Nuair a béid an cairleán ran 'n-a fearaim ar an áit rin caithfid Ua Dómhnaill agus a fluag fobálaidte fanmaint lartuaid dé. Dá mbéad an méid rin

Digitized by Google

déanta béad ar ár gcumar a tairbeáint d' Eilir ná raib ár gcuairt i n-airtear ar fad.

Sir Conyers.—Déanfar an méid sin, a rí̇g, ná bíod eagal ort. Slán beó agat!

Essex.—Go dtéidir slán agus go n-eirí̇gid leat!

(imtí̇g.)

Digitized by Google

An tRíṁad Radarc.

Cúlmaoile.

Ua Dóṁnaill agus cuid d'á uairlid agus iad ag caint, Larmuic de'n Cairleán.

Ua Dóṁnaill.—Is dóiċ liom go bfuil an cairleán daingean go maiċ againn anoir ó'n uile ċaoḃ. Measaim gur beag má féadfaid luċ dul isteaċ ann ná teaċt amaċ ar a gan fios dúinn.

Niall Garḃ.—Ní baogal go bféadfaid aon duine teaċt amaċ ar pé 'n-éisinn é. Tá pé ċóṁ dúnta anoir ar ċaoḃ na coille agus 'tá pé ar an dtaoḃ po. Is aiṫ an sgéal ag Ua Conċuḃair é. Déarfaḋ duine gur ḃ'é a ḃuac a ċairleán a beiṫ daingean, aċ 'pé a dí ṫ anoir é. Cuireann obair seo i gcuimne ḋom an sgéal fianaiḋeaċta. Do cuireaḋ an gairgiḋeaċ i dtig na n-aṁar i dtreó go marḃóċ' na h-aṁair é. Do gluair na h-aṁair go léir ag daingniúgaḋ na ndóirse agus na bfinneóg i dtreó ná féadfaḋ an gairgiḋeaċ dul uaṫa. Do gluair seisean ag daingniúgaḋ na ndóirse nír' feairr i dtreó ná féadfaḋ na h-aṁair dul uaiḋ. Do ḋaingniġ Ua Conċuḃair an cairleán po i dtreó ná féadfimíd-ne dul isteaċ, agus anran do ḋaingniġmaid-ne an cairleán i dtreó ná féadfaḋ seisean teaċt amaċ.

Ua Dóṁnaill.—Ní ṫaḃairfiḋ pé a ṫuille conganta do

Digitized by Google

Sir Conyers Clifford ná dor na Gallaib an fard a déid fé anfan irtig.

(Tig Seán óg ua Docartaig isteach.)

Dé beatha-fa, a Séain! Cad é an fséal atá agat?

Seán óg ua D.—Tá Sir Conyers Clifford tar éis deit ag caint le h-Essex i dfearaib Ceal. Tá Essex ar duile mar geall ar Ua Conchubair a deit fa chúmgarach 'n-a dfuil fé. Tug fé fiche céad fear do Sir Conyers agus dúbairt fé leis a dfuil de faigdiúirid Gallda i gConachtaib do chuinniúgad agus do tabairt leis anfo agus Ua Conchubair a d'fuargailt.

Ua Domhnaill.—Is mait é sin! Ní béid puinn uaignis orainn.

Seán óg ua D.—I Mainistir na Duille atá na Gaill le cruinniúgad. Tá fséala cuicta cúca go léir agus iriad a tiocfid go fonamhar. Tiocfid beirt mac Iarla Clainne Riocaird ann, an Barún agus Tomár. Béid Aod mac Diarmuda ann, Ua Conchubair Donn.

D'á mb' é an clairide, Bingham, a béad i n-inead Sir Conyers ní féadfad fé leat oidead nirt a cur le céile agus cuirfid Sir Conyers. Tá ana báig ag gac aoinne le Sir Conyers.

Ua Domhnaill.—Tá. Is dog, daoi, fimplide na daoine sinn! Báig againn le n-ár namhaid mar

Digitized by Google

ɡeall air go dtuɡan sé, anois agus airis, déirc d' ár ɡcuid féin dúinn! Tá Sir Conyers fial. "Fial fial de leaɓar duine eile." Dhonan sé fairdhiubh ar cuid aɡainn. Cá dhuair sé an fairdhiubh le dhonaɓ? Cá dhaiɡaɓ sé é ac amac a' crioccaiɓ Conacht! Nác linn féin crioca Conacht! Is le Ɡaeɓlaiɓ Conacht talam Cúiɡe Conacht. Is leo rocar an tailiun rin agus ní le Sir Conyers ná le Bingham. Diteamnac ireaɓ an fear ata ag cimeaɓ mo coɓa féin uaim, pé 'cu Bingham nó Sir Conyers is ainim dó. Is leam, náireac, amaɓánta an ɡnó ɓom ɓáiɡ a ɓeit aɡam leis an mbiteamnac ata ag cimeaɓ mo coɓa féin uaim, pé 'cu Bingham nó Sir Conyers Clifford is ainim dó. Tá Sir Conyers fial. Tá, agus a cúis féin aiɡe leis an ɓréile. Tá fios aiɡe go dtuillfiɓ an féile ɓáiɡ ó Ɡaeɓlaiɓ dó agus go dtaɓarfiɓ an ɓáiɡ rin ɡreim nios ɓainɡine dó ar talam agus ar fairdhiubh agus ar cuid na nɡaeɓal ran a cuɡan an ɓáiɡ rin dó. D'feasr liom go mór agus go faɓa ɓeit ag pléiɓ le Bingham. Claidhe biteamnaiɡ ab eaɓ Bingham, ac má b'eaɓ, nios leoɡ é air riam ɡur b' aon ruɓ eile é ac claidhe biteamnaiɡ. Ní mar rin do'n lúɓaire seo, ní foláir leis a cur 'n-a luiɡe oiainn go léir ɡur fear fóɡanta é, ɡur duin'uasal mór-chroíɓeac é, ná fuil aon ní ɓ é ɓun Dé ar an dtalam so is fearr a taitneaɓ leis 'ná an uile faɡar tairbhe ata ar a cumar a ɓéanam dúinn. Má tá sé

Digitized by Google

ċóṁ deaġ-ċroídeaċ ran ar fad tá ar a ċumar aon dearc ċaiṫbċeaċ aṁáin a déanaṁ dúinn aġur déineaḋ ré é. Tuġaḋ ré dúinn ár gcuid féin. Eiriġeaḋ ré féin aġur Essex aġur a bruil de Ġallaiḃ i nÉirinn anoir aġur imṫiġeoir go breaġ min macánta anoinn aḃaile ḋóiḃ féin go Sarana aġur fanaidir ann! Má déinid riad an dearc ran déanfad-ra ġur daoine macánta iad. Go dti go ndéanfid riad an dearc ran ni'l aġam-ra ná aġ aon duine eile le rád leó ać ġur biteaṁnaiġ iad. Ní baoġal go ndéanfiḋ Sir Conyers ná Essex ná aon Ġall eile acu an dearc ran. Cad 'tá aġainne le déanaṁ mar rin? Ni'l ać an t-aon niḋ aṁáin aġainn le déanaṁ, eiriġe ċúċa aġur nuair ná h-imtéo'dir le n-a dtoil féin, a ċur fiaċaiḃ oṁa imteaċt! Dá mbéimir go léir ar aon aiġne ra méid rin d'féadfimir iad do fġuabaḋ a' h-Éirinn amaċ gan fiġneaṁ lae! Anran béaḋ ár gcuid féin aġainn aġur níor ġáḋ dúinn beiṫ aġ feuċaint ruar ċun aoinne aġ brát air go rinfeaḋ an duin'uasal fóġanta déirc d'ár gcuid féin ċúġainn.

Seán óg ua D.—Tá Tiobóid na Long aġur Murċaḋ na Maor imtiġte riar go Ġaillimh ċun neart ríoġ Ġall do ċur ar bóid na loingeas atá ann. Anran fáġaid na loingeas ó-ċuaiḋ go cuan Sligiġ aġur tiocfid na Ġaill i dtir ann aġur cuirfear ruar cairleán ann.

Ua Domnaill.—Ambarra ać tá ruaḋar árd púċa.

Digitized by Google

Deir leat a bruil de mharcshuag agat, a Sean, agus cuille má'r gáb é, agus imtig siar agus cimeád do fúil ar na loingeas san. D'féidir go ndéanfidís iarracht ar teacht i dtír gan dul cóm fada ó-chuaid le cuan Sligig. Cimeád do fúil orra, agus má déinid siad iarracht ar teacht i dtír ná leog irteac iad. Má téid siad go cuan Sligig bí ann rompa agus ná leog irteac iad.

Agus cura, a Néill, san-re anro agus ná leog do'n bhacaill seo isig eulóc. Ní mór dóm-sa dul i gcoinnid Sir Conyers Clifford cun fáilte cur roimir agus a fiafraige dé conar 'tá sé. Ní ceart dúinn leogaint dó teacht i n-ár measg gan fáilte cur roimir agus cúram a déanam dé.

Sean óg ua D.—Ainior an Dealac Duibe a tiocfid sé, tsid an gCoisliab.

Ua Domnaill.—Is ceart dul 'n-a coinnid sar a' fagad sé amú' sa Dealac Duibe. Nó b'féidir go fagad an duine bocc ar lár inr na portacaib. Ní mór dúinn feucaint 'n-a diaig.

(imtigid.)

Digitized by Google

An Ceathramhadh Radharc.

Longport Uí Dhomhnaill ar an gceann thiar-thuaidh de'n Bhealach Dhuibhe.

Ua Dhomhnaill 'n-a cábán agus cuid d'á uairlibh i n' fhochair.

Ua Dhomhnaill.—Táimid bodhar ag an bhfear so 'gá mhaidheamh go ndéanfidh sé so 'r rúd linn, ach ní'l aon chor aige 'á chur dé chun so ná rúd a dhéanamh. (Tig Diarmuid isteach.) Seadh, a Dhiarmuid, an bhfuil Sir Conyers 'n-a chodla fós?

Diarmuid.—Má tá sé 'n-a chodla, a rígh, tá cuid d'á mhuintir ná fuil 'n-a gcodla. Chuar féin agus mo bhrighdín só comhgarach do'n Mhainistir feuchaint a' bhféadfaimís a dhéanamh amach cad a bí beartuighthe acu a dhéanamh. Bí an doirseacht againn. Thánamair chóm h-achamair sin d'á luchd faire gur airígmair an chaint eatarthu. Tá gach aon rud ollamh ag Sir Conyers. Tiocfidh sé féin agus a fhuag go léir chúgainn aniogh anso ar eirighe lae amanarthar. Bhíomair fáidhte i gcairt ag éirteacht leó. Do bhí cipín fé m' choir. D'airígdar é. Siúd chúgainn iad. Do hiteamair. Do chaithdar linn, fé thuairim na h-áite 'n-ar airígdar an fochram. Thánag-sa raoi, ach nuair a bhíor ó bhaogal ní raibh aon tuairim ar mo bhrighdín agam. Fuarar amach 'n-a diaigh san gur buaileadh é. Níor mhairbh an t-urchar san é. Do tógadh é agus do rugadh i láthair Sir

Digitized by Google

Conyers é. D'órduigh Sir Conyers é chocadh láithreach. Do chocadh é. Ó, a rígh, do chocadar mo dhithábh doct! Agus cad a déanfad! Cad a déanfad! (agus é ag gheadadh a dá lámh agus ag gol.)

Ua Domhnaill.—Tá dár fágalta agat' dhithábh, a Diarmuid, ar fon Chreidimh Chríost. Nár buailtear dár níor fearr umat-sa ná umam-sa! Cuir uait an gol! Ní'l aon cúis guil agat! Amanarcar an cúigmad lá déag, Lá Féile Muire. Caithfimíd go léir thorgadh déanamh amáireach i n-onóir do'n Maighdin Muire, agus an t-Aifrean a beith againn, agus Corp Naomhta an Tighearna do Glacadh tar éis ár bhaoisdine déanamh. Ansan béidhmíd ollamh do Sir Conyers agus do'n thruagh dícheidhmach so atá ag teacht cúgainn.

An Cúigṁad Radharc.

Mainirtir na Duille.

Sir Conyers Clifford ag labairt le n-a fairgiúirídh.

Sir Conyers.—Is maith liom a d'innsint daoibh, a feara, conus atá sinn an lae indiu gearrtha amach agam daoibh. Na loingear a bi thiar i gcuan na Gaillimhe táid fiad imtigthe fiar ó-thuaid go cuan Sligigh. Tá neart slóg againn ar bóid na loingear san, agus lón bíd, agus gunaí móra, agus an uile fadhar airm teine agus faoibir. Da mbidis dos na loingear san beit i gcuan Sligigh um an dtaca so. Tá ár neart tagaithe i dtír anoir ann agus ni fada go mbéid siad ag cairleán Cúlmaoile. Déanfid siad Ua Conchubair a d'fuargailt ar an ngreim 'n-a bruil sé. Anan cuirfear arm i lámhaib muintir Ui Conchubair agus déanfid siad féin agus ár muintir-ne aon mór sluag amháin. Tiocfid an mór sluag san aniar-aduaid ar an mbitheamhnach so atá ag faire orainn anfúd ar an gceann tuaid de'n Dealach Duibe. Béid sé féin agus a sloighidh idir dá teine againn ar ball.

Di luct brath uaid anso cúpla oídhe ó sin ag faire, sa doighneacht, feuchaint a' bréadfidir aon eólus a breith uainn ag thiall air. Do fuagad ar duine acu. Do tuagad am' láthair é. Nuair a fuarar cad é an fadhar é tugar dó an rud a bi tuillte aige, an chroch.

Digitized by Google

Níor ɡáð ðó teaċt anro ra ðoirċeaċt aɡ lorɡ eólair. Ní'l aon fonn oṁainne aon eólar a ċimeað ó n-a ṁáiɡrir. D'á feaðar a ðéirð fior ár nɡnóṫa aiɡe ireað ir fearr linn é. Ní'l aon ruð aɡainn le ceilt air. Dá ndaɡað teaċtaire uaiṫ anro anoir 'ɡá fiarraiġe cad 'tá beartuiġte aɡainn a ðéanaṁ do 'neórfimír ó, ɡo bfeáɡ féirð focair, ná fuil aon ruð beartuiġte aɡainn a ðéanaṁ aċ bualaḋ anran ó-ċuaiṫ an Bealaċ Buirde aɡur má fanan ré féin aɡur a floiɡirɡ linn iad do láṁaċ ar ár rliġ.

Ní foláir duinn, ámċaċ, a feara, dul ó-ċuaiṫ ɡan a ċuille riġnir. Tá a ðuine muinteartа, Ua Néill, aɡ teaċt anoir aɡ caðrúɡað leir. Tá ré i nɡoirteaċt riúðal dá lá ðúirn. Ir fearr an ruaɡ do ċur ar Ua Dóṁnaill rar a ndaɡaiṫ Ua Néill.

Lá réin ireað an lá indiu dúinne, a feara, Cuirfiṫ an lá indiu deire le neart Ɡaeðal i nÉirinn. Anran cé aiɡe ɡo mbéirð talaṁ na h-Éirean ɡo deó? Cé aiɡe ɡo mbéað ré, a ċlann ó, aċ aɡ an muintir a ðéanfiṫ ɡniom an lae indiu! Ɡlacaiṫ meanmna, d'á ðrig rin. Ní ɡniom ró ðeacair é. Ní'l arm ná éide ná aon ċóir eile, ar aon trlaċt, aɡ an floiɡirɡ rin ata romainn ra Bealaċ Buirde rin. Cuirfimíd an ruaɡ orta ċóm luaṫ aɡur ɡeóðmíd radarc orta. Ní béirð puinn onóra aɡainn le fáɡail d'á ðár ran. Aċ cuimniġ ar an méid reo. Muna mbéirð onóir aɡainn le fáɡail d'á ðár, béirð

rocar, agur rairdbrear, agur tairbče, agur raogal ruairc riteač, ra talam ro i n-ár dtimpal, againn le fágail d'á bár. Cuimnig air rin, a feara, agur cuirig i n-áirigče daoid féin indiu é.

Tógtar amač na bratača. Tá an gnian ag eirige.

(Tógtar ruar naint bratača agur gluairid naint raigoiúrí tnearna an cláir, ó čaob láimhe deire an pobuil.)

Digitized by Google

An Séamad Radarc.

An ceann tiar-tuaid de'n Dealaċ Duibe.

Ua Dómnaill ag labairt le n-a fluag.

Ua Domhnaill.—A cáirde, tá Sir Conyers agus a fluag Gall 'gá gcoruiġe féin fé deire. Táimid tuirseaċ ó deiċ ag feiċeamh leó anfo. Ni foláir nó tá lán a gcroíde d'eagla acu rómhainn agus a rád go bfuil feaċt nó h-oċt de feaċtmhainiḃ caiġde acu anfan tíor irtiġ fa mhaiġirtir fin tíor agus finne anfo ag feiċeamh leó. Tá an dúṫaiġ dodar ag Sir Conyers ag dairteaċán oṁainn agus ag fṙíoṁúċán oṁainn agus 'gá mhaoideamh náċ fuil cad é an cor-ar-boiġ a déanfiḋ fé oṁainn nuair a tiocfiḋ fé anfo aniof. Ni h-é an gadar a dion ag fgeamhuiol ir fearr a déineann cómhrac. Dá mbéad an iontaoiḃ ċeart ag Sir Conyers ar féin ná ar a fluag ir fad déad fé cúġainn aniof an Dealaċ Duibe! Tá fganntad onta. Tá 'fiof acu gur finne na fir do fgniof Cúiġe Conaċt, airir agus airir eile, fé n-a fiónaiḃ, agus ná leoġfad an fganntad dóiḃ oifead agus a leoġaint onta go bfeadadar finn. Tá Sir Conyers docht i gcruad-cár anoir. Tá 'fiof ag eiliġ go bfuilimid ag fgniof agus ag cneaċad na Cúiġe or cómair a fúl le fada agus nár féad fé Gaill na Cúiġe do coraint oṁainn. Tá 'fiof aici go bfuil fé anfan tíor i Mainirtir na Duille le dá mí agus ná fuil fuarġailt déanta

Digitized by Google

fór aige ar Ua Conċubair Sligiġ. Ni foláir do'n fear boċt ġníomh éigin a déanamh láithreaċ nó béarfar air agus fġiobfar anonn go lúndain é agus bainfar an ceann dé. Ni'l faiġdiúir aige, ċior anfan fa Mainirtir, ná tuigean an méid fin ċóm maiṫ díreaċ agus a tuigean Sir Conyers féin é. Tá 'fior acu náċ foláir dóib agaid a tabairt oṁainn pé fud a ċiocfaid ar dóib. Aon trluaġ a ċuaid amaċ fiaṁ ċun caċa agus a n-aigne ar an ġcuma fan acu, níor déineadar tfoid aċ go h-olc. Agus ni déanfid fiad fo tfoid indiu aċ go h-olc.

Sa n-am ġcéadna, aṁṫaċ, ní ceart dúinne aon ċoṁla déanaṁ ar an ġcluair fin. Dimir-ne ċóm h-oiliaṁ dóib, ċóm ceapaiṫe ar buaiṫtaint oṁa, ċóm ceapaiṫe ar iad do láṁaċ agus do ṫreargairt agus do ṫiaoċad agus do ṁarbuġad, agus beimir dá mb'iad an naṁaid ba ṫéine fa doṁan iad!

Tá ġaċ aon fud i bfadar dúinne. Tá ġaċ aon fud 'n-a ġcoinnib fin. Feuċ cad é an lá é feo atá againn indiu. Indiu lá Féile Muire. Tá ġaċ aon traġar eaṙonóra ag na Gallaib feo 'á tabairt do'n Ċreideaṁ. Má tá eaṙonóir ir meara 'ná 'ċéile acu 'á tabairt do'n Ċreidiṁ ir i an eaṙonóir a tuġaid fiad do'n Maiġdin Muire í. Ar fon an Ċreidiṁ ireadh atámid-ne ag tfoid; ar fon an Ċreidiṁ agus ar fon na h-Éireann. Táimid go léir indiu, ar ċuma áiriġte, fé comairce na Maiġdine Muire. Aon

Digitized by Google

fear againn a tuitfid fa cat fo ata le throid againn indiu tuitfid fé ag throid ar fon onóra na Maigdine Muire. An dóic leat ná go mbéarfid an Maigdean Muire anam an fir fin léi gan figneal fuar go figeact na bflatar! Cad a dall iad agus a rád gur focairigdar ar an lá indiu cun teacht ag déanamh cata linn! Do dall Dia iad, a Cáirde, mar tabairfid Dia buad an lae indiu dúinne, i n-agaid namad ár gCreidimh agus i n-onóir do'n Maigdin Glórmar, do Mátair ár Slánuigteora Iosa Criost! Cuimnigead gac fear againn ar an méid fin agus ná tarraigead aon fear riar ó fód a báir! Bár uaral iread bár ar fon na h-Eirean. Bár níor uairle 'ná fan féin iread bár ar fon an Creidimh. Ac conar féadfad aon fear bár a d'fágail a béad níor uairle 'ná bár ar fon na h-Eirean agus ar fon ár gCreidimh agus ar fon na Maigdine Muire, i n-aonfeacht! Siné an bár a geobaid aon fear a tuitfid fa cat fo atá romhainn anro indiu.

Má bíon ár n-aigne focair i gceart cun an cata ní puinn a tuitfid. Iriad ár namhaid a tuitfid.

Anoir, a taoiseacha, déinig na fir do riarad fé mar adúbart lib. Cuirig na fir ógda atá luat, lúthmar agus go bfuil an t-arm éadtromm acu, fior go dtí an áit anacair i dtreo go mbéanfid riad an namhaid do crád agus do fuatad agus do cur i n-aimhréid fa n-áit anacair. Anran, bíod

na fir láidire, daingeana, chroma, roimir an namhaid nuair a tiocfid siad níor sia aníor, cun iad do phléascadh agus do bualadh san aghaidh a' mbéid uain acu an iad féin do chur i n-eagar airíse.

(Tig Diarmuid suas.)

Diarmuid.—Tá acainíge agam le h-iarraidh orit, a rígh.

Ua Dómhnaill.—Cad tá uait, a Diarmuid?

Diarmuid.—Go leogfi dom dul leis na fearaibh óga, a rígh.

Ua Dómhnaill.—Agus cé fagaid ad' ineadh or cionn na bfear atá fút-sa?

Diarmuid.—Tá sé anso, a rígh; mo dainirte; fear is fearr 'ná mise cun na h-oidhe; Dómhnall Dán.

Ua Dómhnaill.—Tá go maith, a Diarmuid. Ach cad é an cúis gur mian leat dul ameasg na n-óglach?

Diarmuid.—Do chroch an claidhe sin mo dhícháis, a rígh. Ní mór dom, má féadaim é, an cómhar a díol leis.

Ua Dómhnaill.—Tuigim tú. Comáin leat.

Digitized by Google

An seachtmhadh radharc.

An fear a bhfuair triúr an gcéim, ar a dtugtar an Dealach Duibh.

Airíghtear Lámhac ana thiugh. Tagaid isteach, ó thaobh Láimhe deise an phobuil, faighdiúirí Gallda, ar a gcircéim agus iad ag Lámhach rómpa, agus Sir Conyers Clifford 'n-a thaoiseach ortha. Tuitean beirt nó thriúr acu ar an gclár. Leanaid fiadh ag fiúdal theasna an chláir agus amach ar an dtaobh eile, agus airíghtear an Lámhac ag géarúghadh. Anfan airíghtear liúgh fhiaigh amuich ar thaobh clé an phobuil. Ritid na faighdiúirí Gallda thar n-air isteach agus iad ag teitheadh agus ag tuitim agus Sir Conyers Clifford acu 'á bhúchómpa agus é a d'iarraidh a chur fhiadhaint orthu fein agus an cath do fhearamh.

Sir Conyers.—Staoigh, a fhoighis! Ó, fuire go deó! Mo náire é! Mo náire é! Staoigh, a deirim!

(Ní h-aon mhaith dó beith ag caint. Gluaisid fiadh thairis. Tig isteach ar a dtóir Diarmuid agus a chlaidheamh ar tarrac aige agus raint der na h-óglaochaibh Gaedhlacha le n-a choir.)

Diarmuid (le Sir Conyers).—Ná bac iad féin! Sgaoil leó. Ní dheanfid fiadh fud orit. Tá a mhalairt de chall acu. (leis na h-óglaochaibh) Leanaigh-se iad go géar. Ná téidheadh aon mhac máthar acu beó uaidh! Na foraire bitheamhnach! Imthigh! Tá raint beag cogarnaighe agam-sa le dheanamh leis an mbhoráinach so. (le Sir Conyers) Cá bhfuil mo chrídhe, a bhitheamhnaigh?

Sir Conyers.—Tá sé sa n-áit 'n-a mbéidhtá-sa dá bhfaghainn-se greim orit nuair a fuarfar greim air fúdh.

Digitized by Google

Diarmuid.—Tá go maith. Díolfir anoir ar an ngníomh ran. Coraim tú féin orm!

Sir Conyers.—Mé féin do coraint ort-ra! Airiú, a cábóig gan ciall, cad é an fuadar é reo fút! Cad é an t-eólur féadfá-ra beit agat ar framráil claidim! Crocar do dhitáir; má d'é do dhitáir é. Ní beag liom an méid rin a beit déanta agam ort. Tá náire agus aithis fágalta indiu agam. D'fearr liom gan t'anam-ra beit orm i dteannta anamá do dhitáir. Díod ciall agat agus cuir cúgat an claideam ran.

Diarmuid.—Mura dtaraigir do claideam agus tú féin a coraint orm béarfad liom tú i láthair Uí Dómhnaill agus déanfimíd dreóilin fróirt díot!

Sir Conyers.—Tá go maith, a mic ó. Díod ort féin!

(Cómhraicid go dian. Tuitear Sir Conyers.)

Sir Conyers (agus é ar lár).—Airiú, ca bfuarair an t-eólur ran! Má tá puinn fear de d'fagar-ra ag Ua Dómhnaill tá deire le cómhact Gall i n-Éirinn. Tá an bár agam! Táim buidheach díot! Ir fearr bár 'ná aithis an lae indiu! Dainfir-re mo ceann díom-ra. Dainfid eilir a ceann d' Essex. Comáin leat, a Uí Dómhnaill. Tá an buaid agat indiu——ach tá rómhat.

(éagar.)

Digitized by Google

AN T-OCTMAD RADARC.

Ua Domhnaill 'n-a longphort, agus na h-uairle go léir 'n-a timpal.

Ua Domhnaill.—Molad le Dia agus le Muire! Ir uathbárach an lá é! Ná dúbairt liom go ndéanfad an Maigdean Glórmhar an buaid tabairt dúinn! An bfuil puinn d'ár bfearaib i n-earnaigh orainn?

Diarmuid.—Do cuir raint der na h-óglaċaib i dturaċ an ċaṫa an faid a bí an dá fluag uċt le le h-uċt. Anran do tugad an focal dor na h-óglaċaib, agus do leaṫadar amaċ ó n-a ċéile ar gaċ taob de'n Dealaċ Duibe, i dtreó, nuair a táinig na Gaill, 'n-a n-iodnaid dlúiṫte, anior ċun na h-áite 'n-a bfuil na cloċa, agus na crainn ar lár, go raib na h-óglaċa 'gá lámaċ ó'n dá taob agus 'gá leagad mar a leagfí féar le rpeil. Nuair a ċonaic na Gaill bocta an lámaċ agus an leagad orṫa ó'n dá taob, agus ná feadraadar féin cár maiṫ dóib urċar do ċaiṫeam ná cor do ċur ar talamh, ir amlaid a ċailleadar a meadair. Déad truag agat do Sir Conyers dá bfeicfá é agus é a d'iarraid a ċur fiaċaib orṫa rtad agus rearain, agus iad ag ruiṫ ṫairir gan dlúire ruime ċur ann! Da dóiċ leat orṫa nár aiṫnigdar i n-aon cor é, bí a leiṫéid rin de rgeon ionta! Ni feaca riamh a leiṫéid de ruagairt 'á déanamh ar fearaib agus

Digitized by Google

aṁ 'n-a láṁaiḃ acu. Ní faḋa a ḃí na h-aiṁ acu, áiṁċaċ. Do ṫeaḷaḋaṁ ar a láṁaiḃ iaḋ. Ní h-é ṁin féin aċ do ċaiṫeaḋaṁ díoḃ a mḃṫaṫa aguṁ, daṁ neóin, a n-éiḋi, i ḋṫṁeó gur ġéiṁe-ḋe a ḋ'féaḋṁiḋiṁ an ṫalaṁ a ċuṁ díoḃ. D'ṁin maṁ ḃa ṁeaṁa dóiḃ é. D'á ġéiṁe do ṁiṫiḋiṁ iṁeaḋ ḃa luaṫa a coṁṫi iaḋ. Anṁan ḋ'féaḋṁaḋ leaṁḃ iaḋ do ṁaṁḃúġaḋ. Muṁa mbéaḋ a luiġeaḋ deṁ na h-óglaċaiḃ a ḃí aṁ a ḋtóiṁ ní faġaḋ oiṁeaḋ aguṁ ḋuiṁe acu beó iṁteaċ i Maiṁiṁtiṁ na Duille. Ní faġaḋ puiṁn acu beó óṁ na h-óglaċaiḃ féin muṁa mbéaḋ go ḋtáiniġ Markham aguṁ an eaċṁa aiġe aguṁ guṁ ḋéin ré ṁgiaṫ ḋín dóiḃ.

(Tig niall Gaṁḃ iṁteaċ.)

Ua Dómnaill.—Seaḋ, a Néill, an ḃṁuil Ua Conċuḃaiṁ aṁ láiṁ ṁáḃála aġaṫ?

Niall Gaṁḃ.—Tá ré anṁo aġam. Níoṁ ḃ'foláiṁ leiṁ teaċt ċun cainte leaṫ-ṁa.

Ua Dómnaill.—Ċun cainte liom-ṁa!

Niall Gaṁḃ.—Seaḋ, go díneaċ. Ċun cainte leaṫ-ṁa. Nuaiṁ a ḋúḃṁamaiṁ leiṁ go ṁaiḃ buaiḋte aṁ na Gallaiḃ ní ċneiḋṁaḋ ré ṁocal ḋé. Dúḃaiṁṫ ré guṁ ḃ'éiṫeaċ a bí aġainn 'á innṁint dó. Guṁ ṁeall éigin a bí aġainn 'á imṁiṫ aiṁ. Aċ do ṫaiṁḃeáṁamaiṁ ceann Sir Conyers dó. Nuaiṁ a ċonaic ré an ceann ḃ'aiṫin ré láiṫṁeaċ é. Anṁan do ṫuiṫ a luġ aṁ a laġ aiġe. "Deiṁṫeaṁ aġ tṁiall aṁ Ua Dómnaill mé," aṁ ṁeiṁean, "aguṁ ḋéineaḋ ré a ṁoġa ṁuḋ liom!"

Digitized by Google

Ua Dómhnaill.—Tugtar anro irteac é.

(Tugtar Ua Conchubair irteac agus a dá láimh ceangailte.)

Ó, faire go deó! Cad chuige an ceangal? Sgaoilteap an ceangal pan láithreac, agup tugtap a chlaideamh do'n duine! (Déinteap amhlaid.)

Niall Garbh.—Dá mbéad Ua Dómhnaill i n-inead Uí Conchubair agup Ua Conchubair i n-inead Uí Dómhnaill ní bainfí an ceangal d' Ua Dómhnaill agup ní tabarfí a chlaideamh dó!

Ua Conchubair.—Ní bainfí an ceangal dé map ní cuirfí an ceangal air ó thurac. Ní lúga 'ná map a bainfí a chlaideamh dé ó thurac. Nuair a conac go praib buaidhte ar na Gallaib d'iarrap mé tabairt i láthair Uí Dómhnaill agup leogaint dó pé puo ba mhaith leir a déanamh liom. Cad ba gáb mé ceangal! Dí bún ndóchin agaib ann chun mé tabairt anro gan ceangal a chur orm. Ní praib aon bhaogal go bhféadfainn puit uaib. Ní h-eadh, ac níor b'fholáir le Niall Garbh an earonóir rin a tabairt d' Ua Conchubair ó tháinig an chaoi aige air. Ac bíodh agat, a Néill. Ní dócha go bhágfap ar mo chumar-pa an earonóir a chúiteamh leat. D'féidir, dá mba dóich leat go bhágfí, ná béidhpá cómh h-ollamh chun na h-earonórpa tabairt dom.

Ua Dómhnaill.—Sitchain orraib, a uairle. Tá naimhid iarracta ár ndóchin againn go léir. Ní gáb

dúinn iompáil ar a céile. Tug Dia agus a Máthair Beannuigthe an buaidh dúinn fa chath fo atá curtha dínn againn. Ní finne do fuig buaidh fa chath mar ní fhaib an cuid dob fearr agus ba theipe d'ár neart i n-aon chor ann. Ní fhaib fa chath ach faint óglach agus ní puinn díob fan féin a bí ann. Ní fhaib acu le déanamh ach eagar agus fiar na n-iodhna Gall do fhuathadh agus do cur i n-aimhréidh agus anfan dul ar, iad féin, cómh maith agus a d'fhéadfaidís é, de thorad featha. Siné ordúgadh a fuaradar, agus finé cúir n-ar tosgadh cun na h-oidhe fin fir a bí ós, lúthmhar, éadtrom, agus ná faib puinn ualaig 'n-a gcuid airm. Ach, le leamhnúgadh Dé agus tré impidhe na Maigdine Muire, ní fhuathadh ná aimhréidh a déineadar ar an namhaid ach ár agus dearg fhuathar a cur ortha, agus é déanamh gan aon chongnamh uainne ná ó n-ár neart fhóg. Nuair a cearar gur cearr an namhaid a beit ag teacht aniar cun na h-áite 'n-a rabhadar go léir ag feitheamh leó ir amhlaidh a táinig fséala cúgainn go rabhadar ag gluaiseacht 'n-a lán fuit go Mainistir na Buille agus na h-óglaca 'n-a noiaig 'gá marbúgadh. Mirbuilt ó Dia iread é. Mirbuilt ó Dia, a Ui Conchubair, iread cuir tuta anfan fé m' láimh-re anoir agus do cuir ar mo cumar mo fhoga cor a tabairt duit. Ní mhearaim gur cearr dom aon fuid a déanamh leat ach an fuid ir fearr a taithnid le Dia agus leir an Maigdin Muire, ó 'r iad a cuir ar mo

ċumaṙ tú. Dá mb' aṡ na Ṡallaiḃ a ḃéaḋ an ḃuaḋ ṙo aṫá inḋiu aṡam-ṙa ḃéaḋ ḋo ṫiṡeaṙnaṙ aṡuṙ ṙeilḃ ḋo ċaiṙleáin aṡaṫ-ṙa. Iṙé iṙ luṫa iṙ ṡann oiṙeaḋ caiṙḃṫe ḃeiṫ aṡaṫ a' ḃuaḋ Ṡaeḋal aṡuṙ ḃéaḋ aṡaṫ a' ḃuaḋ Ṡall. I n-ainim Dé aṡuṙ na Maiṡḋine Muiṙe, a Uí Conċuḃaiṙ, imṫiṡ aḃaile ċun ḋo ċaiṙleáin ṙéin aṡuṙ ċun ḋo ṫiṡeaṙnaiṙ ṙéin. Cimeáḋ iaḋ aṡuṙ coṙain iaḋ. Coṙain iaḋ aṙ naṁḋaiḃ Éiṙean. Ni ḃaoṡal ḋuiṫ miṙe ṙeaṙṫa.

Ua Conċuḃaiṙ (aṡ ṙeuċaiṁṫ 'n-a ṫimṙal aṙ na h-uaiṙliḃ).—Ni ḋóċa ṡuṙ aṡ maṡaḋ aṫá ṙé!

Ua Dóṁnaill.—Ni h-aṡ maṡaḋ. Dáiṙiṁiḃ aṫá ṙé. Lom ḋáiṙiṁiḃ. I n-onóiṙ ḋo'n Maiṡḋin Muiṙe aṫáim 'á ḋéanaṁ. Ṫuṡaiṙ-ṙe eaṙonóiṙ ḋi nuaiṙ a ṡlaċaiṙ caṙaḋaṙ na nḊall. Do ċailleaḋaṙ na Ṡaill oṙṫ. Ni'l bláiṙe aṡaṫ ḋe ḃáṙ na h-eaṙonóṙa. Ṫuṡaimíḋ-ne onóiṙ ḋo'n Maiṡḋin Muiṙe. Nuaiṙ ná ṙuil aon níḋ aṡaṫ-ṙa ḋe ḃáṙ na h-eaṙonóṙa, bíoḋ ṙuḋ aṡaṫ ḋe ḃáṙ na h-onóṙa. Cuiṫeaṙ ṙóṡaiṙṫ amaċ, ṫríḋ an lonṡṗoṙṫ aṡuṙ ṫríḋ an nḋúṫaiṡ, ṡuṙ ṫuṡ Ua Dóṁnaill caiṙleáin Ċúlmaoile, aṡuṙ a ṫiṡeaṙnaṙ, ḋ' Ua Conċuḃaiṙ Sligiġ, i n-onóiṙ ḋo Día aṡuṙ ḋo'n Maiṡḋin Muiṙe, aṡ ḃṙeiṫ ḃuiḋċaiṙ le Día maṙ ġeall aṙ an mḃuaḋ ṙo a ṫuṡ Día ḋo Ṡaeḋlaiḃ Éiṙean aṡuṙ ḋo'n Ċṙeiḋeaṁ inḋiu!

Ua Conċuḃaiṙ.—Iṙ uaṫḃáṙaċ an ṡniom é ṙin, a ṙíġ! Ni ṙéiḋiṙ liom puinn caiṁṫe ḋéanaṁ aiṙ. Tá

Digitized by Google

buaiḋte aġaṫ oṁm ġlan. Ḋá n-aḃṙaiṁn-ṙe ġo ṁḋéanṙinn ġniom̀ maṙ é ḋuit-ṙe ḋá mḋéiṁn anṙan aġuṙ tuṙa anṙo, ni ċṙeiḋṙaḋ aoiṁne mé. Aċ ḋéanṙaḋ an méiḋ ṙeo. Tá cáiṁḋe maiṫe aġaṫ, ṙiṙ, ḋá mḋéaḋ ṙiċe aṁam i nġaċ ṙeaṙ ḋioḃ, ḋ'imiṙeóċ' ġaċ aṁam acu aṙ ḋo ṙon-ṙa i ġcoiṁniḃ ḋo naṁ̀aḋ aġuṙ i ġcoiṁniḃ naṁ̀aḋ Éiṙean. Ḋéanṙiḋ Ua Conċuḃaiṙ a ḋíṫol ṙeaṙṫa, a ṙíġ, aṙ ḃeiṫ ċóṁ maiṫ, ċóṁ ḋílir, le ḋuine acu ṙan.

(Tig teaċtaiṙe isteaċ.)

An teaċtaiṙe.—A leiṫéiḋ ṙeo, a ṙíġ. Tá Tiobóiḋ na Long i ġcuan Sligiġ. D'aiṙiġ ṙé conuṙ maṙ aṫá buaiḋte aṙ na Ġallaiḃ agus Sir Conyers Clifford a ḃeiṫ maṙḃ. Da ṁaiṫ leiṙ, a ṙíġ, a ṙioṙ a ḃeiṫ aiġe caḋ iṙ ṫoil leaṫ a ḋéanṙaḋ ṙé i ṫṫaoḃ na loiṁġeaṙ ṙo aṫá aiġe.

Ua Ḋóṁnaill.—Aḃaiṙ leiṙ na loiṁġeaṙ ḋo ċuṙ ṙé ċimeáḋ i ġcuan Sligiġ agus teaċt ċun cainte liom. (Imtiġeaṙ an teaċtaiṙe.) 'Seaḋ! iṙ maiṫ é ṙin! Aṁbaṙa, a Uí Conċuḃaiṙ, ḃa ḋóḃaiṙ ḋo Tiobóiḋ na Long tuṙaċ a ḃeiṫ aiġe oṙṫ. Dá mḋéaḋ ṙiosṙa Éiṙean aṙ aon aiġne agus aṙ aon inṫinn i ġcoiṁniḃ na nGall ṙo ḃa ṙó ġeaṙṙ ġo mḋéaḋ ḃeaġán tuaiṙiṙġ aṙ Ġallaiḃ i n-Éiṙinn. Le ṫoil Dé na Gloiṙe agus ṫré impíḋe na Maiġḋine Muiṙe náṙa ṙaḋa ġo ḃṙeiċṙimíḋ an lá n-a mḋéiḋ ṙan aṁlaiḋ!

(Ḃṙiaṫ anuaṙ.)

Cṙioċ.

Digitized by Google

THE IRISH PRIMERS

Prescribed in the Programme for use in the National Schools.

Ceachta Beaga Gaedhilge

IRISH READING LESSONS.

Compiled by NORMA BORTHWICK. With Illustrations by JACK B. YEATS.

RECOMMENDED AND USED BY

THE REV. RICHARD O'DALY, D.D.,

Head Master of the Munster Training College, Ballingeary, and Professor of Phonetics in the Leinster Training College, Dublin.

A few weeks after the publication of these lesson-books, the following letter was received by the Irish Book Company from Dr. O'Daly:—

"c/o Rev. D. O'Driscoll, C.C.,
"Inchigeela, Co. Cork.

"The Irish Book Company.

"Dear Sirs,—

"Kindly send six copies of the 'Ceachta Beaga Gaedhilge' to the above address. . . .

"Miss Borthwick's book shows what I have contended for in public and private, viz.: It is not hard to learn to read Irish, **because in Irish words are pronounced according to rule.** With the copy (three parts) received from you twelve days ago, I have taught a person from the alphabet up, and the neighbours now gather in in the evenings to listen to this new reader reading Father O'Leary's Catechism and other books in Irish, and some of the neighbours are learning to read from this new reader of twelve days' learning. The district is an Irish-speaking one to a large extent, and the new reader understands spoken Irish, but otherwise has only the average education of a country National School pupil at the end of the course.

"If this book were taken resolutely in hand, the Irish-speaking parts of the country could be made Irish-reading before the end of the winter.

"For those also that do not know how to speak Irish, it is far and away the best book yet published as a reading-book, in my opinion. It approaches the matter from the proper standpoint—Irish words are pronounced according to fixed, definite, known rules; and these rules are graduated here. I could teach a German or an Italian to read Irish fluently in a fortnight with this book, and he would read fluently and correctly though he did not understand a word of what he was reading. Why do I select a German or an Italian? Because German and Italian are pronounced according to fixed rules.

"Finally, there are so many Irish words (with their English meanings), so much Irish Grammar, so much Irish idiom, and so much **Irish Irish** in these 'Ceachta Beaga,' that they cannot fail to give a firm grip of the language, within a short time, to anyone that will give them a fair trial.

"Faithfully yours,
"RICHARD DALY, D.D."

IN THREE BOOKS:—

BOOK I, Twopence net; by Post, Twopence-halfpenny.
BOOK II, Twopence net; by Post, Twopence-halfpenny.
BOOK III, Threepence net; by Post, Fourpence.

THE IRISH BOOK COMPANY, 6 D'Olier Street, Dublin.

Digitized by Google

The Best Book for Teaching

IRISH CONVERSATION,

An Macléighinn

BY Fearghus Finnéin,

(Dermot Foley), First Head-Master of the Munster Training College.

"It is the first book published which places in the hands any intelligent teacher the power to give the living Gaelic his pupils in the quickest, easiest, most precise, and mo lasting form."—Report of the Fleming Companionship, Cor October, 1906.

Price 6d., net; by post, 7d.

Staraidheacht.

A Book of Pieces for

RECITATION IN IRISH.

Containing Selections suitable for all ages.

Taken from the Works of the best modern Irish Writers.

80 pp. Price 6d. net; by post, 7d.

Curadh Glas an Eolais.

A FOLK STORY FROM CONNACHT.

Edited, with Vocabulary embodying Notes,

BY THE REV. JOHN M. O'REILLY, C.C.

Price 3d. net; by post, 4d.

Full List of Books on Application.

THE IRISH BOOK COMPANY

6 D'OLIER STREET, DUBLIN.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

WIDENER LIBRARY
HX V9RI 6

Digitized by Google